

Piaci körülmények

1. A hazai és nemzetközi piaci körülmények értékelésével a jelenlévők egyetértettek, de jelezték, hogy az orosz fél álláspontjának megismerése szükséges a mozgástér behatárolásához. A nagy nemzetközi projektek (pl. Déli áramlat, Nabucco, LNG) befolyásolhatják a mozgástérrel.

Modell alternatívák

2. A nagykereskedelmi versenymodell áll a résztvevők és a szakmai előterjesztők szerint is legközelebb ahhoz, ami felé a már érvényben lévő európai szabályozási keretrendszer és a jelenleg kidolgozás alatt lévő (2014-től érvénybe lépő) gázpiaci részletszabályozás mutatnak. Kérdésként merült fel, hogy vajon a magyar piac érett-e ennek a modellnek a 2015-ös bevezetésére. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kell az anyagban kapnia annak, hogy az infrastruktúra hozzáférési szabályok minden modellváltozatban a kötelező uniós szabályok maradéktalan alkalmazásával történik majd. Fontos vizsgálni az egyetemes szolgáltatás fenntarthatóságát! Lényeges kérdés az állam vállalását tisztázni, lesz-e ármoratórium?
3. Tekintettel arra, hogy a nemzetközi gázpiac jelentős átalakulása zajlik (gáz-gáz verseny kialakulóban, túlkínálatos nagykereskedelmi piacok, versengő nemzetközi infrastruktúra beruházások a döntés előtti finisben), a versenyző modellt szem előtt tartva átmeneti modellként elképzelhető az Egyetemes Szolgáltatás + versenyző piac (2. számú) modell valamely változata is, az alábbiak figyelembevételével:
  - ◆ Az állami árszabályozás körének pontosabb meghatározását várják a résztvevők
  - ◆ Amennyiben az Egyetemes Szolgáltatás megmarad, a jogosulti kör meghatározása, az ESZ szolgáltatók jogainak, kötelezettségeinek és az árszabályozás módjának tisztázása elengedhetetlen.
4. A hozzászólások hangsúlyozták, hogy a domináns nagykereskedői modell (3. modell) létjogosultsága megkérdőjelezhető: túlságosan nagy ár- és mennyiségi kockázattal jár, és a jelenlegi európai uniós szabályozási fejleményekkel nehezen egyeztethető össze.

Ellátásbiztonság

5. A három modell alternatíva között ellátásbiztonsági szempontból nincs lényeges különbség. A meglévő fizikai kapacitások, a folyamatban lévő fejlesztések (elsősorban szlovák-magyar interkonnektor) és a gázellátási válsághelyzetek kezelésére vonatkozó speciális eszközök és szabályok (stratégiai gáztárolás, válsághelyzeti szabályozás, erőművek alternatív tüzelőanyag készletezési szabályai) képesek biztosítani a hazai gázellátás magas fokú biztonságát. Az ellátásbiztonság szempontjából nemcsak a fizikai kapacitások helyzetét kell értékelni, hanem a kereskedelmi kérdések ellátásbiztonság szempontjait is (hosszú távú szerződés, fizikailag elérhető források, stb.).
6. A hozzászólók az ellátásbiztonsággal kapcsolatos leglényegesebb tényezőnek (és egyben kockázatnak) a piaci intézmények és a szabályozási környezet kiszámíthatóságát és hitelességét (illetve annak hiányát) tartják.

Szállítói kapacitásokhoz történő hozzáférés

7. A szállítói kapacitás lekötés mai rendszerének az az eleme, amely a fogyasztókhoz rendelt kapacitások nyilvántartását követeli meg illetve azt a kereskedőváltás előfeltételeként szabja (un. hátizsák elv) a jelenlegi formájában idejétmúlt. Annak fenntartása a kialakulóban lévő EU Network Code előírásaival nem egyeztethető össze. Egyetértés alakult ki, hogy a hátizsák elv az előző modellváltáskor szükséges átmeneti szerepét betöltötte, azonban mostanra tartalmilag kiürült, a szereplők nem alkalmazzák, így a kivezetése a kapacitáselosztási szabályok közül különösen a szállítói entry kapacitások esetében aktuálissá vált.
8. Az FGSZ jelezte, hogy hátizsák elv nélkül is megfelelően tudja kezelni a kapacitás elosztás problémáját. A transzparencia kulcskérdés a tiszta aukciós mechanizmus bevezetésekor.
9. Ugyanakkor a résztvevők felhívták a figyelmet arra, hogy az Egyetemes Szolgáltatás fenntartása esetén a hátizsák elv elvetésével megszűnik e fogyasztói szegmens számára a kapacitásokhoz történő hozzáférés elsőbbségét biztosító jelenlegi rendszer is.
10. Az FGSZ jelezte, hogy a kialakuló hozzáférési szabályok közül az overbooking előírás alkalmazása a hazai körülmények között (fizikai zsúfoltság a HAG-on) problémás lehet, lévén, hogy az elv nem a fizikai, hanem elsősorban a szerződéses torlódás kezelését szolgálja.
11. A jövőben a gáz szállítói hálózat az európai uniós határokon az új Network Code szerinti működik majd, míg a nem európai határokon is törekedni kell a minél inkább az európai szabályozás irányába mutató közös szabályok megalkotására. A hamarosan meginduló magyar ukrán irányú szállítás (kétirányúsítás) ennek első sikere lehet.
12. A magyar tarifaszabályozási- és kapacitáslekötési rendszer összefüggéseit is vizsgálni kellene a részletes modellalkotáskor, hogy minimalizáljuk az ebből fakadó kockázatokat és bizonytalanságokat. A földgázszolgáltatók jelezték, hogy véleményük szerint a jelenlegi tarifaszabályozási rezsím jelentősen blokkolja az infrastruktúrához való hozzáférést.

Tárolói kapacitásokhoz történő hozzáférés

13. A hazai tárolói verseny kiélezett, részben a többletkapacitás, részben az egyéb rugalmassági szolgáltatások (határkapacitások bővülése, fogyasztói alkalmazkodás) erősödése miatt. A hozzászólók jelezték, hogy a jelenlegi egységes szabályozott hozzáférési árazás torzító hatású és mindkét tárolói engedélyes kezdeményezte a tárgyalásos hozzáférési rendszerre történő áttérést.
14. Vita alakult ki a biztonsági készletezés jelenlegi rendszerének esetleges átalakításával kapcsolatos lehetséges előnyökről és hátrányokról. A biztonsági tároló vagy egy része piaci tárolóvá alakítása növelhetné a tárolói versenyt, jótékony hatást gyakorolhatna az árakra és elmozdulást jelenthetne a belső piaccal kapcsolatos nagyobb fokú megfelelés irányába. Az ellátásbiztonságot ebben az esetben (nemzetközi példák alapján) a kereskedők számára előírt kötelező biztonsági tárolási arány előírása garantálná. Vita alakult ki a két rezsím várható költségeit illetően, de konklúzió nem körvonalazódott.
15. Elhangzott, hogy a jelenlegi TOP szerződés lejárta, a gázpiaci modellváltás és a biztonsági készletezési rendszer egyidejű átalakítása ellátásbiztonsági kockázatot jelentene.
16. A hazai földgázbázisú erőművek nehéz versenyhelyzetét súlyosbítja, hogy a hazai gázellátás biztonságának garantálásával kapcsolatban kettős terhet viselnek (stratégiai

készletezési díjfizetési kötelezettség; alternatív tüzelőanyag tárolási kötelezettség), ugyanakkor gázellátási válsághelyzet esetén a stratégiai földgázkészlethez épp e szereplők nem férhetnek hozzá. E helyzet felülvizsgálata indokolt.

HUB szerep, régiós piacintegráció, ellátásbiztonság

17. Magyarország régiós gázelosztói szerepbe kerülése reális vízió, amely jelentős befektetéseket és kormányzati szinten összehangolt stratégiát és végrehajtást igényel. A befektetések és az azzal kapcsolatos fogyasztói többletterhek a növekvő tranzitforgalom bevételeiből mérsékelhetők sikeres stratégia esetén. A résztvevők jelezték, hogy utóbbival kapcsolatban jelenleg hiányérzetük van, az NFM-től kezdeményezőbb szerepre számítanak.
18. Az FGSZ jelezte, hogy piacintegráció szempontjából jelenleg a magyar és román kiegyenlítő piacok összekapcsolása van napirenden. A további piacintegráció alapvető feltételei az interoperabilitási kritériumok teljesítése és az összekötő vezetékek kétirányúvá tétele.
19. Az uniós előírásokkal összhangban magyarországi gázpiac ellátásbiztonságának műszaki szempontú elemzése elkészült, de a kereskedelmi szemléletű elemzése még szükséges, az időbeliség szempontjának szem előtt tartásával, valamint fontos vizsgálni a regionális válságkezelés lehetőségeit.

A piaci intézményrendszer és szabályozási környezet

20. A hozzászólók kiemelték az árszabályozáshoz való viszonyulás kérdéskörének kulcsfontosságát. Az ármonitorium fenntartásának szándéka jelentős mértékben meghatározza a kialakítható modell kereteit, az egyébként preferálható nagykereskedelmi versenymodell bevezetését gyakorlatilag ellehetleníti.
21. Felszólalásban elhangzott, hogy megfelelően kialakított kereskedelmi platform önmagában nem teremt likviditást, valamint az egyéb állami beavatkozások, mint pl. a tranzakciós adó kivetése a kialakuló piac esetében csírájában fojthatja el a kereskedelmet. A szabályozás egységességének megbontása, illetve a más törvényeken keresztül történő ad hoc szabályozásváltozások szétzilálják az egységes ágazati szabályozást, ennek elkerülése közös érdek.
22. A részpiaci szabályozások között figyelmet kell fordítani a termelői piac szabályozásának átgondolására is. Az elsődleges probléma az, hogy jelenleg a termelői piachoz nem mindenki fér hozzá. A lehetséges megoldásokról további inputot írásban is várnak a konzultáció kezdeményezői.

A transzparencia és az adatszolgáltatás

23. Egyetértés alakult ki, hogy a gázpiaci adatpublikálás jelenleg még nem éri el a villamosenergia piaci transzparencia szintjét. A transzparencia növelésének egyik kézenfekvő módja az lenne, ha a szektorban tevékenykedő szereplők által egyébként szolgáltatott nagy mennyiségű adatot az Energia Hivatal feldolgozva és mindenki számára elérhetően közzétenné. Az FGSZ európai uniós előírásokat követő adatszolgáltatása minden szereplő számára nyújt alapszolgáltatásokat. A többi infrastruktúra üzemeltető (elosztók, tárolói üzemeltetők) is jó lenne, ha közölnének

aggregált tényadatokat. Harmonizált gáz és áram kereskedelmi rendszer bevezetése is szóba került.

24. A smart metering bevezetését a gázpiacon a jelenlegi profilos fogyasztóknál korainak és nem megtérülőnek tartják az elosztók. Javaslatként megfogalmazódott, hogy a hazai szabályozásnak is végig kellene járnia a Nyugat-Európában megszokott utat, mely a kis ráfordítással és nagy hozadékkal járó lépésekkel (pl. energiahatékonysági intézkedésekkel) kezd.

Az egyetemes szolgáltatás lehetséges modellalternatívái

25. A célok eléréséhez használható szabályozói eszközök körének meghatározásában a jelenlévők nagyrészt ugyanazokat a döntési pontokat fogalmazták meg (jogosulti kör meghatározása, ellátási kötelezettség megfogalmazása, árszabályozás formája stb.).
26. A jelenlegi modellalkotási gondolkodási folyamat és a 2009-es modellalkotás közt párhuzamot vonva megfogalmazódott, hogy a 2010-es ármoratórium bevezetése és az ezt kísérő szabályozásmódosítások gyakorlatilag felülírták az egyetemes szolgáltatók beszerzési szabadságát megteremtő 2009-es modellt, eltérítve a piacot a versenyző nagykereskedelmi piac felé vezető útról.
27. A most kialakítandó modellnél ezt a tapasztalatot figyelembe véve megfogalmazásra került, hogy egy előremutató, de (a későbbiekben ad hoc politikai beavatkozással) eltérített modell megalkotása károsabb a szereplők számára, mint a kevésbé ambiciózus (realista), de kiszámíthatóbb szabályozás, mert a felgyülemelő torzulások megbontják az eredetileg kidolgozott rendszer koherenciáját, feszültségeket és további zavarokat okozva. Ezért többen szorgalmazták, hogy a modellalkotás során a lakossági árszabályozás fenntartására vonatkozó vélelmezett politikai szándékokat figyelembe vevő alternatíva kerüljön kidolgozásra.
28. A domináns nagykereskedelmi modellel kapcsolatban kritikaként elhangzott, hogy konzultációs anyagban leírt modellalternatíva nem tekinthető a jelenlegi modell továbbvitelének, ahhoz képest inkább visszalépésnek minősíthető, mert az ESZ beszerzés a jelenlegi (illetve a 2009-ben bevezetett) modellben elvileg jóval nagyobb szabadságot élvez, mint amit ez a modellváltozat tartalmaz.
29. Az ESZ nagykereskedő alternatívájaként felvetődött az egyetemes szolgáltatók beszerzési szövetségének lehetősége. Ez esetben az ESZ igény meghatározott részét (pl. 70%-át) a szolgáltatók közösen, adott esetben az energiahivatal által felügyelt módon, ún. beszerzési szövetségen keresztül szereznek be. Kritikaként elhangzott, hogy az ESZ-ek beszerzési szövetségének kialakítása az ESZ-beszerzések versenyét nem teszi lehetővé, ugyanakkor a vita során elhangzottak a közös beszerzés melletti érvek is (mint pl. a volumenhozadék, ill. a beszerzési transzparencia szempontjai). A domináns nagykereskedői modell kapcsán felvetődött az MVM által alkalmazott rendszeres áramárverések rendszeréhez hasonló rezsím alkalmazása is.
30. Hozzászólásokban elhangzott, hogy a jelenlegi rendszer problémáinak vizsgálatára és a jelenlegi rendszer és a jövőbeli modellalternatívák közötti átmeneti intézkedések is részét kell, hogy képezzék a modellalkotási munkának. A jelenlegi rendszer

problémáira az írásbeli konzultációs kérdőív rákérdez, itt a résztvevők inputjaira számít a Minisztérium.